

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2026 m. kovo 10 d., Nr. 26-033VK

ATSAKYMAS Į UŽKLAUSĄ DĖL ATSISKAITYMŲ GRYNAISIAIS PINIGAIS RIBOJIMO

Lietuvos verslo konfederacija (LVK) šiuo raštu atsako į Finansų ministerijos 2026 m. vasario 6 d. paklausimą Nr. 6K-26/729 dėl atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo.

1. *kiek, Jūsų nuomone, yra pagrįsta, proporcinga ir ekonomines-finansines realijas atitinkanti šiuo metu įstatyme įteisinta penkių tūkstančių eurų suma, skirta asmenų tarpusavio atsiskaitymams pagal sandorius grynaisiais pinigais*
2. *jeigu Jūs manote, kad minėtoji penkių tūkstančių eurų suma nėra (nebėra) pagrįsta, proporcinga ir (ar) ekonomines-finansines realijas atitinkanti, kokia konkreči suma (mažesnė; didesnė), Jūsų nuomone, galėtų (turėtų) būti įteisinta įstatyme (šiuo atveju prašome pateikti aktualią argumentaciją, o pagal galimybes – ir atitinkamą statistiką ar paskaičiavimus);*

Viešai prieinami duomenys rodo, kad ši riba viršija įprastus gyventojų atsiskaitymo grynaisiais mastus. Lietuvos banko duomenimis, gryniesi pinigai Lietuvoje daugiausia naudojami smulkiems kasdieniams mokėjimams, o vidutinė per mėnesį išsigryninama suma siekia apie 351 eurą. Kasdieniams gyventojų poreikiams 5 000 eurų riba yra pakankama ir nepagrįstai nevaržo įprasto ekonominio aktyvumo.

Dėl to galiojanti 5 000 eurų atsiskaitymų grynaisiais pinigais riba pirmiausia turėtų būti vertinama pagal tai, ar prisidėjo prie reguliacinės priemonės deklaruoto tikslo¹ – prielaidų šešėlinei ekonomikai mažinimo. Kitaip tariant, šią ribą tikslinga vertinti ne per jos patogumą ekonominei veiklai, o per jos faktinį poveikį šešėlinės ekonomikos mažinimui.

Svarbu pažymėti, kad galiojantis teisinis reguliavimas jau numato galimybę atsiskaityti grynaisiais pinigais ir didesnėmis sumomis, taikant pareigą apie tokį mokėjimą informuoti VMI. Todėl verslo bendruomenė nemato, kaip dabartinis reguliavimas gali nors kiek riboti asmenų atsiskaitymus. Tuo tarpu į klausimus dėl poreikio griežtinti ribą ar griežtinti atsiskaitymų, viršijančių ribą, sąlygas, atsakymus pateikti galėtų priimto teisinio reguliavimo *ex post* vertinimas, tame tarpe įvertinant VMI ir FNTT duomenis bei ekspertizę apie tvarkos pažeidimų atvejus, jų mastą ir mokesčių vengimo schemas, kurias įgalina gryniesi pinigai.

3. *ar, Jūsų nuomone, įstatyme turėtų būti išskiriami konkretūs ekonominės veiklos sektoriai, asmenų kategorijos, kurioms būtų įteisinti kitokie ribojimai (mažesni; didesni) asmenims atsiskaityti pagal sandorius grynaisiais pinigais (šiuo atveju prašome pateikti aktualią argumentaciją, o pagal galimybes – ir atitinkamą statistiką ar paskaičiavimus);*

LVK nuosekliai laikosi pozicijos, kad atsiskaitymai grynaisiais pinigais tarp komercinę veiklą vykdančių asmenų sudaro palankias sąlygas fiktyviems sandoriams, pajamų slėpimui ir mokesčių vengimui. Nepaisant to, kad šiandien egzistuoja visos galimybės verslui nenaudoti grynųjų pinigų atsiskaitant su kitais verslo subjektais, ir nepaisant to, kad grynųjų pinigų tvarkymas sukuria verslui papildomus kaštus, kai kurios įmonės vis dar naudojasi galimybe atsiskaityti grynaisiais pinigais, ir tai kelia pagrįstų klausimų, kodėl kai kurie ūkio subjektai tai daro.

¹ Lietuvos Respublikos Atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo įstatymo projekto [aiškinamasis raštas](#): „Siekiant mažinti prielaidas šešėlinei ekonomikai, tikslinga teisiškai apriboti vieną iš „šešėlinės ekonomikos“ egzistavimo sąlygų – atsiskaitymus, kitus mokėjimus pagal sandorius grynaisiais pinigais.“

Šiandien įmonės neišvengia elektroninių atsiskaitymų, nes privalo darbuotojams mokėti darbo užmokestį bankiniu pavedimu, taip pat turi pervesti socialinio draudimo įmokas ir mokesčius skaitmeniniu būdu. Neįsivaizduojame, koks objektyvus ir teisėtas poreikis gali paskatinti verslo subjektą atsiskaityti su kitu verslo subjektu grynaisiais pinigais.

Griežtesnis atsiskaitymo grynaisiais pinigais tarp verslo subjektų ribojimas leistų tiksliai fiksuoti sandorius, užtikrintų lėšų atsekamumą, stiprintų įmonių finansinę drausmę, padėtų geriau identifikuoti įtartinus mokėjimus ir taip tiesiogiai prisidėtų prie šešėlinės ekonomikos mažinimo, kaip tai numatyta Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 111 punkte.

Pažymėtina, kad atsiskaitymai grynaisiais pinigais kelia papildomas rizikas, kai atsiskaitoma už akcizines prekes –sandorio apskaitos vengimas gali lemti dar didesnius biudžeto praradimus, nes tokiu atveju išvengiamos ne tik PVM, bet ir akcizų prievolės.

Taip pat pažymėtina, kad kai kurios įmonės yra iš esmės priverčiamos kitos sandorio pusės mokėti grynuosius pinigus: pavyzdžiui, skerdykla iš ūkininko supirkdama gyvulius gali būti ūkininko paprašyta atsiskaityti grynais. Tokiu atveju skerdykla privalo prisiimti didesnius veiklos kaštus, susijusius su grynųjų pinigų tvarkymu tam, kad, tikėtina, kita sandorio šalis galėtų nuslėpti mokesčius. Situacijose, kai dalis verslo subjektų atsiskaito grynaisiais pinigais siekdami sumažinti mokesťines prievoles ar nuslėpti dalį pajamų, skaidriai veikiantis verslas gali atsidurti nepalankesnėje konkurencinėje padėtyje.

Dėl visų šių priežasčių laikomės nuoseklios, ilgametės pozicijos, kad verslas–verslui atsiskaitymai grynaisiais pinigais turėtų būti uždrausti.

4. *ar, Jūsų nuomone, turėtų būti atitinkamai tobulinamos kitos Įstatymo nuostatos (pavyzdžiui, dėl Įstatymo išimčių; Valstybinės mokesčių inspekcijos informavimo apie tai, kad asmuo neturėjo galimybių atsiskaityti negrynaisiais pinigais, tvarkos);*

—

5. *jeigu Jūs manote, kad kitos Įstatymo nuostatos turėtų būti tobulinamos, prašome pateikti konkrečius pasiūlymus ir juos pagrindžiančią argumentaciją;*

—

6. *kiek, Jūsų nuomone, yra proporcinga administracinė teisinė atsakomybė už atsiskaitymų grynaisiais pinigais tvarkos pažeidimą²;*
7. *jeigu Jūs manote, kad administracinė teisinė atsakomybė už atsiskaitymų grynaisiais pinigais tvarkos pažeidimą nėra proporcinga, prašome pateikti konkrečius pasiūlymus dėl administracinės teisinės atsakomybės tobulinimo ir juos pagrindžiančią argumentaciją;*

Tam, kad sankcija būtų efektyvi ir atgrasanti, ši turi būti nustatoma įvertinant potencialią pažeidimo žalą visuomenei ir pažeidėjo pagavimo tikimybę. Nedisponuojame duomenimis, kuriais remiantis būtų galima atsakyti į klausimą, ar šiandien nustatytos sankcijos yra efektyvios ir atgrasančios.

² Žr.: Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 207¹ straipsnio „Atsiskaitymų ar bet kokių kitų mokėjimų pagal sandorius grynaisiais pinigais tvarkos pažeidimas“ nuostatas.

8. *kaip dabartinis atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimas, Jūsų nuomone, įtakoja šešėlinės ekonomikos apimtį; kaip Jūsų siūlymai atitinkamai keisti aktualų teisinį reglamentavimą (jeigu Jūs siūlote tokius pakeitimus) galimai paveiks šešėlinę ekonomiką ir jos apimtį;*

Mokėjimų atsekamumas turi tiesioginį ryšį su mokesčių surinkimu. Europos Komisijos 2024 m. PVM atotrūkio (angl. *VAT Gap*) ataskaitoje pažymima, kad didėjantis skaitmeninių ir negrynųjų mokėjimų naudojimas yra nuosekliai susijęs su mažesniu PVM nesurinkimu (angl. *VAT compliance gap*). Tarptautinio valiutos fondo (TVF) atlikta [analizė](#) taip pat parodo, kad didesnis įmonių veiklos skaitmenizavimas yra tiesiogiai susijęs su didesniu mokesčių surinkimu ir geresniu mokesčių laikymusi. Taip pat nustatyta, kad veiklos skaitmenizacija reikšmingai gerina mokesčių laikymąsi tarp didesnės rizikos mokesčių mokėtojų – ypač mažų ir mažiau formalizuotų įmonių bei paslaugų sektoriuje veikiančių subjektų. Tai patvirtina, kad didesnis finansinių operacijų atsekamumas ir skaitmeniniai atsiskaitymai mažina mokesčių vengimo galimybes.

Šiame kontekste LVK siūlymas vertintinas palankiai dėl poveikio mokėjimų atsekamumui.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriauciūnas, el. p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.